16. Nikitskaya, E. F. (2012) *Innovatsionnyy potentsial kak osnova ustoychivogo ekonomicheskogo rosta* [Innovative potential as a basis for sustainable economic growth]. *Integral*, 3. 48-50.
17. Main Science and Technology Indicators. OECD, Volume 2015/2 URL: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/main-science-and-technology-indicators/volume-2015/issue-2_msti-v2015-2-en#.WNQ.TJ2-LTIV#page1.
18. Rejting stran po naseleniyu v 2015 godu [The ranking of countries by population in 2015]. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/population>.

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Дорина Елена Борисовна, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой национальной экономики и государственного управления

Белорусский государственный экономический университет
пр. Партизанский 22а, корпус 4, к. 704, г. Минск, Республика Беларусь
e-mail: kru@bseu.by

Кадовба Елена Александровна, магистр экономических наук, ассистент кафедры финансов и кредита Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины
ул. Советская 104, к. 3-30, г. Гомель, Республика Беларусь
e-mail: E.A.Kadovba@yandex.ru

DATA ABOUT THE AUTHORS

Dorina Elena, doctor of Economics, Professor, the head of the department of National economy and public administration, Belarus state economic University

prospect Partizanskiy, 22a, building 4, office 704, Minsk, The Republic of Belarus
e-mail: kru@bseu.by

Kadovba Elena, master of Economics, the teacher of the department of Finance and credit, Francisk Skorina Gomel state University

Sovetskaya street, 104, office 3-30, Gomel, The Republic of Belarus
e-mail: E.A.Kadovba@yandex.ru

Подано до редакції 14.03.2019

Прийнято до друку 27.03.2019

УДК 658.14/.15-044.52:330.341.1

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-41-57-67>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Романишин В. О.

Уманців Г. В.

Глибинні зміни в інформаційному суспільстві детермінуються зростанням ролі знань та інформації як ресурсів, що характеризуються здатністю швидко втрачати актуальність, невичерпністю, а у разі виключної унікальності – високим вартісним виразом. Актуалізація даної тенденції обумовлена появою економіки знань.

Питання формування, оцінювання та управління вартістю підприємства становлять значний інтерес серед українських і зарубіжних дослідників. Однак ряд аспектів потребують уточнення, зокрема, проблематика трансформації структури ринкової вартості фірми та нових підходів до управління вартістю підприємств.

Метою дослідження є обґрунтування процесу трансформації теоретичних підходів і методичного інструментарію оцінки вартості підприємства під впливом динамічних змін економічного середовища з урахуванням українських умов і розробка методичних рекомендацій щодо оцінки вартості підприємства.

В основу дослідження вказаної проблеми покладено загальнонаукові методи пізнання економічних явищ і процесів, а також спеціальні методи дослідження (економіко-математичний, статистичний аналіз, метод експертних оцінок і прогнозування).

У статті розглядаються підходи до оцінки вартості компанії, що базуються на двох групах принципів – заснованих на понятті факторів виробництва, які генерують дохід, і заснованих на поведінці ринку в умовах економіки знань. Під впливом мінливого зовнішнього середовища, інноваційних перетворень всередині підприємства потрібна істотна активізація підприємницької діяльності. Розв'язання цієї проблеми є неможливим без модернізації способів і механізмів цього розвитку, зміни його пріоритетів, ринкових інститутів, відносин між суб'єктами економічної діяльності, ресурсної бази.

Висновки. Трансформація вартості підприємства є одним із ключових чинників підвищення ефективності господарської діяльності, від нього залежить стабільне функціонування, динамічний розвиток, позиція підприємства на ринку тощо. За таких умов при управлінні вартістю підприємства

ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінських рішень залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Ключові слова: інформація, знання, економіка знань, інноваційна діяльність, вартість підприємства, управління вартістю підприємства.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ СТАНОВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ

**Романышин В. О.
Уманцев Г. В.**

Глубинные изменения в информационном обществе детерминируются ростом роли знаний и информации как ресурсов, характеризующихся способностью быстро терять актуальность, неисчерпаемостью, а в случае исключительной уникальности - высокой стоимостью. Актуализация данной тенденции обусловлена появлением экономики знаний.

Вопросы формирования, оценки и управления стоимостью предприятия представляют значительный интерес среди украинских и зарубежных исследователей. Однако ряд аспектов нуждаются в уточнении, в частности, проблематика трансформации структуры рыночной стоимости фирмы и новых подходов к управлению стоимостью предприятий.

Целью исследования является обоснование процесса трансформации теоретических подходов и методического инструментария оценки стоимости предприятия под влиянием динамических изменений экономической среды с учетом украинских условий и разработка методических рекомендаций по оценке стоимости предприятия.

В основу исследования указанной проблемы положены общенаучные методы познания экономических явлений и процессов, а также специальные методы исследования (экономико-математический, статистический анализ, метод экспертных оценок и прогнозирования).

В статье рассматриваются подходы к оценке стоимости компании, которые базируются на двух группах принципов – основанных на факторах производства, которые генерируют доход, и основанных на поведении рынка в условиях экономики знаний. Под влиянием меняющейся внешней среды, инновационных преобразований внутри предприятия нужна существенная активизация предпринимательской деятельности. Решение этой проблемы невозможно без модернизации способов и механизмов этого развития, изменения его приоритетов, рыночных институтов, отношений между субъектами экономической деятельности, ресурсной базы.

Выводы. Трансформация стоимости предприятия является одним из ключевых факторов повышения эффективности хозяйственной деятельности, от него зависит стабильное функционирование, динамичное развитие, позиция предприятия на рынке и тому подобное. При таких условиях при управлении стоимостью предприятия эффективным оказывается применение системного подхода, который подчинен общей цели развития предприятия и определяет целесообразность управленческих решений в зависимости от ситуации, которая возникает под влиянием внутренней и внешней среды предприятия.

Ключевые слова: информация, знания, экономика знаний, инновационная деятельность, стоимость предприятия, управление стоимостью предприятия.

TRANSFORMATION OF THE ENTERPRISE COST IN CONDITIONS OF KNOWLEDGE ECONOMICS FORMATION

**Romanyshyn V. O.
Umantsiv H. V.**

Deep changes in the information society are determined by the growth of the role of knowledge and information as resources, which are characterized by the ability to quickly lose their relevance, inexhaustibility, and in the case of exceptional uniqueness – high cost. The actualization of this trend is due to the emergence of the knowledge economy.

The issues of formation, evaluation and management of value of an enterprise are of considerable interest among Ukrainian and foreign researchers. However, a number of aspects need clarification, in particular, the problems of transforming the structure of the market value of a company and new approaches to managing the value of enterprises.

The purpose of the article is to substantiate the process of transformation of theoretical approaches and methodological tools for estimating the value of an enterprise under the influence of dynamic changes in the economic environment, taking into account Ukrainian conditions and the development of methodological recommendations for assessing the value of an enterprise.

The research is based on the general scientific methods of cognizing economic phenomena and processes, as well as special research methods (economic-mathematical, statistical analysis, expert estimation and forecasting methods).

The article examines approaches to the valuation of a company, which are based on two groups of principles – based on factors of production that generate income, and based on market behavior in the context of knowledge

economy. Under the influence of the changing external environment, innovative transformations within the enterprise, a significant increase in business activity is necessary. The solution to this problem is impossible without upgrading the methods and mechanisms of this development, changing its priorities, market institutions, relations between subjects of economic activity, the base of resources.

Conclusions. The transformation of the value of the enterprise is one of the key factors for improving the efficiency of economic activity, it depends on its stable operation, dynamic development, the position of the enterprise in the market, and other. Under such conditions, in the process of management of value of an enterprise, it is effective to apply a systematic approach, which is subordinated to the general goal of enterprise development and determines the expediency of management decisions depending on the situation that occurs under the influence of the internal and external environment of the enterprise.

Keywords: *information, knowledge, knowledge economy, innovation activity, value of enterprise, enterprise value management.*

JEL Classification; *O17, O31, K20, M21*

Актуальність теми дослідження. У кінці XX століття розвинені фінансові ринки США вплинули на зміщення акцентів у світовому фінансовому менеджменті, зробили пріоритетним приріст ринкової вартості компанії, а не показників її бухгалтерської звітності і призвели до зародження концепції управління на основі вартості (value-based management, VBM), що розглядає компанію як потенційний об'єкт вкладення грошей інвесторами. Відповідно до даної концепції, основною метою компанії є довгострокове зростання інвестиційної вартості власників капіталу компанії. При цьому не можна обмежуватися розглядом інтересів тільки власників бізнесу, оскільки кожна компанія має цілий ряд зацікавлених сторін (стейкхолдерів), добробут яких необхідно максимізувати для того, щоб забезпечувати конкурентоспроможність. Бухгалтерські показники діяльності компанії, такі як прибуток, виручка та ін., які використовуються для оцінювання ефективності діяльності компанії її акціонерами, не здатні виміряти вигоди, створені в рамках її функціонування для усіх зацікавлених сторін. Численні дослідники теорії стейкхолдерів сходяться на думці, що найкращим показником вигод, створених зацікавленими сторонами компанії і поширених між ними, є додана вартість. Додана вартість – це приріст добробуту компанії за рахунок ефективного використання ресурсів, який розподіляється між акціонерами, кредиторами, покупцями, працівниками компанії і державою.

Постановка проблеми. Радикальні зміни в інформаційному суспільстві ознаменувалися збільшенням ступеня значимості знань та інформації як ресурсів, що характеризуються здатністю швидко застарівати і невичерпним характером, а в разі виключної унікальності – високим вартісним виразом. Актуалізація даної тенденції обумовлена появою нового напрямку в розвитку постіндустріальної та інноваційної економіки – економіки знань. Поява нової, прогресивнішої технології виробництва може різко підвищити вартість підприємства. Нагадаємо, життєвий цикл підприємства передбачає стадії народження, зростання, стабілізації і занепаду. Вартість підприємства на стадії зростання буде вищою, на стадії занепаду – нижчою. Принцип найкращого і найефективнішого використання ресурсів підприємства передбачає таке їх використання, вибране з розумних можливих альтернативних варіантів, яке забезпечить підприємству найвищу поточну вартість на дату оцінки. Тому, для забезпечення максимізації вартості компанії необхідно, перш за все, акцентувати увагу на основних драйверах зростання вартості сучасних компаній, серед яких головними стають інформація та знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велике значення для проведеного дослідження мали роботи таких авторів як: Боронос В. Г., Геєць В. М., Гоцуляк В. Д., Гриценко А. А., Гудзь О. Є., Комірна О. В., Мартинов А. А., Педченко Н. С., Решетняк О. І., Chen, M., Cheng, S., Hwang, Y., Faria H., Montesinos-Yufa H., Morales D., Navarro C., Pistor K., Stewart T. A. та ін. Разом з тим вивчення зазначених праць дозволило зробити висновок про те, що роботи зарубіжних фахівців з оцінки ринкової вартості фірми, незважаючи на велику наукову і прикладну значимість, потребують адаптації до сучасних українських умов, а дослідження вітчизняних вчених, які розпочали публікуватися лише наприкінці минулого десятиліття, характеризуються відсутністю єдиного підходу до аналізу даної проблеми.

Недосліджені частини загальної проблеми. Потребують уточнення, як саме поняття ринкової вартості фірми, так і пропонувані методики оцінки цього виду вартості. Крім того, виразно позначилася потреба в теоретичному осмисленні і узагальненні тих змін, які відбуваються у зв'язку з модифікацією загальних підходів і методичного інструментарію оцінки ринкової вартості фірми з посиленням фактора невизначеності економічного середовища, а також зростанням ролі невловимих активів у формуванні ринкової вартості фірми в епоху становлення економіки знань.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування процесу трансформації теоретичних підходів і методичного інструментарію оцінки вартості підприємства під впливом динамічних змін економічного середовища з урахуванням особливостей даного процесу в українських умовах і розробка методичних рекомендацій щодо оцінки вартості підприємства, що забезпечують врахування високих ризиків національної економіки, що трансформується.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких основних завдань: удосконалити методичні підходи до дослідження підприємства та його ринкової вартості, що дозволяють вивчити процес формування і зміни вартості підприємства під впливом нових факторів і явищ; дослідити трансформацію структури вартості підприємства та уточнити характер взаємозв'язку основних принципів її оцінки.

Методологія проведення дослідження. В основу дослідження поставленої проблеми і вирішення його завдань покладено загальнонаукові методи пізнання економічних явищ і процесів (діалектичний, системно-функціональний, комплексний, інституційний, функціональний підходи), а також спеціальні методи дослідження (фінансовий, інвестиційний, економіко-математичний, статистичний аналіз, експертних оцінок і прогнозування).

Викладення основного матеріалу. Сучасний розвиток економіки супроводжується зміною економічних парадигм. Швидкоплинність економічного розвитку призводить до пожвавлення ринкової конкуренції, збільшення у рази операцій на фондових ринках. Особливих якісних змін набувають теоретичні дослідження економічного життя суспільства на етапі трансформаційних перетворень. Проведення оцінки вартості підприємства відіграє важливу роль у сфері корпоративних фінансів (у процесі поглинання чи злиття підприємств, визначенні місця підприємства на ринку серед інших конкурентів, тощо).

Важливе значення для аналізу особливостей здійснення трансформації вартості підприємства мають також й чинники макроекономічного характеру. При цьому йдеться про такі фактори, як загальний стан економіки, темпи інфляції, курс національної валюти, система оподаткування та адміністрування податків, умови кредитування підприємств тощо [1, с. 317-325]. Водночас щоразу вагоміший вплив на динаміку економічних процесів здійснює глобалізація, котра суттєво динамізує процеси корпоративної консолідації компаній [2, с. 100-118].

Відповідно до мети проведення оцінки вартості підприємства використовують різні підходи та методи її оцінки, залежно від яких буде відрізнятися величина вартості того чи іншого підприємства. Для отримання достовірної оцінки вартості підприємства використовують інформацію про діяльність підприємства з урахуванням факторів внутрішнього і зовнішнього середовища його функціонування. Слід зауважити, що оцінка вартості підприємства включає знання про всі можливі фактори впливу на вартість підприємства, які дозволяють вчасно відреагувати на дію негативних факторів та внести відповідні корективи щодо їх зменшення. Значення величини вартості підприємства, отримане різними оцінювачами, може відрізнятися між собою, враховуючи їх різні уявлення про масштаб діяльності суб'єкта, сферу його функціонування тощо. Можна констатувати, що пріоритетною та стратегічною метою для керівників українських підприємств є максимізація їх вартості.

Підприємство, як один з основних інститутів сучасної економічної системи, є самостійним суб'єктом економічної діяльності, який здійснює свої функції в економічній сфері. Становлення інноваційної економіки безпосередньо впливає на підприємство та його діяльність, трансформує процеси, що у ньому відбуваються, змінює його природу і функції. Під впливом мінливого зовнішнього середовища, інноваційних перетворень всередині підприємства виникає необхідність істотної активізації підприємницької діяльності. Вирішення цієї проблеми неможливе без модернізації способів і механізмів економічного розвитку, зміни його пріоритетів, ринкових інститутів, відносин між суб'єктами економічної діяльності, ресурсної бази [3, с. 121].

Активно позиціонуючи Україну як одного з майбутніх лідерів серед виробників інноваційної продукції, слід виходити не лише з поточного рівня розвитку виробництва, але і з урахування наявного потенціалу національної економіки у цілому, загальносвітових тенденцій розвитку у цій сфері. Для подолання техніко-технологічної та організаційно-економічної відсталості українських підприємств, їх виходу на рубежі економічно розвинених країн і підвищення конкурентоспроможності, важливим є їх перехід на інноваційний шлях розвитку.

Зміна виробничої технології сучасного підприємства з індустріального типу з властивою їй капіталоємністю та трудомісткістю на постіндустріальну за рахунок широкого використання наукових знань, є головним індикатором, що характеризує рівень потреби держави, його інститутів, громадян у нововведення. За цих умов сфера наукових досліджень і розробок виходить на перший план, результати якої у вигляді нових ідей і технологій дають можливість створювати нові товари та послуги з високою часткою доданої вартості. Зазначені нововведення дають змогу підприємствам активно співпрацювати з науково-дослідними інститутами, або успішно здійснювати наукові дослідження власними силами. Тому у бюджеті сучасних великих і конкурентоспроможних підприємств витрати на наукові дослідження і дослідно-конструкторські розробки (НДДКР) досягають значних обсягів. Наприклад, витрати на НДДКР провідних зарубіжних корпорацій часто можна порівняти з ВВП цілих країн [4, с. 8].

З урахуванням нових викликів найважливішою характеристикою сучасного підприємства є зміна використання капіталомісткої технології на наукомістку, інноваційну, де головними елементами є знання, ідея. Новий тренд розвитку підприємств особливої актуальності набуває для України. Непрості кліматичні умови призводять до того, що для життя і виробництва необхідні досить великі витрати енергоносіїв. Значні витрати на енергію, тепло і енергоносії роблять вітчизняну продукцію не конкурентоспроможною порівняно з тією, яку можуть виробляти підприємства з інших країн.

Таким чином, без інноваційних перетворень в економіці не вдасться ні утримати навіть нинішній рівень життя, ні зупинити потік аварій, техногенних катастроф, що уже частково розпочався. Технологічний розвиток, економічна та промислова політика пов'язані поняттями інновація і конкурентоспроможність, які, у свою чергу, тісно взаємопов'язані між собою. Важливо враховувати, що технологічні зміни є вирішальним джерелом економічного зростання, а витратам на НДДКР властива висока віддача. Звідси, необхідність здійснювати інноваційну діяльність є неминучою умовою загального економічного добробуту. Наявність інноваційного потенціалу, його відтворення та креативне нарощування в процесі реалізації обумовлюють можливість динамічного розвитку національної економіки. Цілком очевидно, що багато наукомістких технологій сприяють удосконаленню технічних, експлуатаційних характеристик продукту і розрізняються ступенем складності – від

поступових до радикальних. Подібні технології прийнято відносити до підтримуючих, які об'єднує одна спільна риса - вони істотно поліпшують якість продукту в межах його технічних характеристик.

Конкурентні знання, що забезпечують успіх, формують конкурентний потенціал підприємства всередині галузі. Підприємство може володіти тим же рівнем знань, що й конкуренти, але деякі специфічні (компетентні) знання дають змогу йому досягати високої швидкості оновлення товарів, що виробляються, створюючи, таким чином, незаперечні переваги даного виробництва. Звідси, для розвитку інноваційного підприємства вкрай важливим є використання системи управління компетенціями для підтримки інноваційної діяльності, підвищення її ефективності. За допомогою управління компетенціями підприємство може або заохочувати інноваційний розвиток, або перешкоджати йому. Окремі підприємства мають ряд технічних компетенцій, багато з яких відносяться до суміжних галузей знань. Розвиток або комбінування цих компетенцій призводить до потоку нових продуктів [5, с. 285].

В Україні на сьогоднішній день склалася типова для країн з ринковою економікою ситуація. Нематеріальні активи, створені або придбані протягом попередніх циклів: патенти, ліцензії, авторські права, ноу-хау, бази даних, програмне забезпечення, інформаційні активи та інші – становлять структурний капітал підприємства. У процесі їх використання підприємством реалізується основна функція капіталу – створення нової вартості. Інтелектуальний капітал підприємства, це його інтелектуальний матеріал, який матеріалізований і зібраний воедино, щоб втілитися в активах фірми.

Доведено, що в епоху постіндустріалізму прибуток, що одержується на 1 долар, вкладений в інтелектуальний капітал, часом у кілька десятків разів більший прибутку, що одержується на 1 долар, вкладений у матеріальні активи [6]. Виходячи з цього, одним з нових концептуальних підходів щодо розвитку підприємства в економічно розвинених країнах є інвестування більших коштів в нематеріальні активи, порівняно з матеріальними. Тому, починаючи з 1991 р., витрати на придбання промислового устаткування склали 107 млрд. дол., на закупівлю інформаційної техніки – 112 млрд. дол. З того часу провідні компанії витрачають більше коштів на обладнання, необхідне для збору, обробки, аналізу і поширення знань та інформації. На сьогоднішній день частка нематеріальних активів у вартості високотехнологічної продукції становить не менше 80% [7]. Однак в Україні бізнес і підприємницької корпус, за великим рахунком, не розуміють і не сприймають, що ці вкладення можуть принести доходи, не менші, ніж реалізація сировинних компонентів.

Найважливішим фактором соціально-економічного розвитку визнається інтелектуальний капітал, оскільки він визначає потенціал національної економіки. На думку експертів, для кожної країни є «критичний обсяг» фінансування наукових розробок, коли наявні кошти забезпечують лише мінімальні потреби наукової сфери (просте відтворення). Якщо обсяг фінансування науки впродовж п'яти-десяти років перебуватиме на цьому або навіть нижчому рівні, то це призведе до зниження науково-технічного потенціалу, що і спостерігається в Україні, а відновлення втрачених наукових шкіл, вихід на рівень світової науки, яка за цей період зробила значний крок вперед, потребуватиме як істотних інвестицій, так і тривалого періоду часу. Комерціалізацію об'єктів інтелектуальної власності вважаємо за доцільне віднести до процесу інтелектуалізації бізнесу, за якого головним ресурсом стають знання та інформація [8, с. 7-11]. У таблиці 1 наведено показники глобальних індексів та рейтингів, які характеризують інноваційний потенціал національної економіки.

Проведений аналіз інноваційного потенціалу підприємств засвідчив, що серед найважливіших факторів виробництва в економіці знань виділяють людський капітал, знання та інформацію [11, с. 115]. У процесі праці відбувається використання людського капіталу, а людський капітал схильний до впливу НТП, зношується і амортизується. На ефективність використання людського капіталу також суттєво впливає суб'єктивний фактор – психофізіологічні властивості працівника.

Серед вітчизняних вчених до цих пір ведуться дискусії щодо категорії «людський капітал». Окремі з них не визнають цю категорію і як альтернативу використовують «людський потенціал», «людські ресурси» і ряд інших.

У зв'язку з цим слід зазначити, що людський капітал є капіталом в широкому сенсі, оскільки крім виробничих аспектів в процесі його функціонування важливу роль відіграють і споживчі аспекти (відпочинок, культура, здоров'я). Однак, це положення не знаходить поки належного висвітлення у науковій економічній літературі. Формування людського капіталу є високовитратним проектом, що вимагає величезних інтелектуальних і фінансових вкладень.

Надійні і взаємовигідні відносини між підприємством і його стейкхолдерами (інвестори, податкові органи, акціонери, постачальники, клієнти, страховики, посередники, працівники) дає змогу сформувати клієнтський капітал підприємства. Серед найважливіших елементів клієнтського капіталу виділяють – гудвіл (імідж), ділову репутацію підприємства і вироблених ним брендів.

Під інтелектуалізацією підприємницької діяльності слід розуміти постійний пошук моделей і технологій змін у системі управління підприємством, при яких кардинально підвищується його ефективність. У зв'язку з цим основним завданням процесу інтелектуалізації бізнесу є формування такої системи управління підприємством, яка б забезпечувала його стійке функціонування в довготерміновій перспективі з постійним розвитком його потенціалу [12, с. 9-15].

На інноваційному підприємстві інновації створюються не тільки у виробничому процесі, одночасно відбувається модернізація і вдосконалення всіх процесів, в тому числі фінансування, управління, маркетингу тощо. [13, с. 945]. Таким чином, інноваційне підприємство – це підприємство, яке використовує у своїй діяльності інноваційні знання для створення більшої частини доданої вартості виробленого товару/послуги та

застосовує інноваційні знання в усіх бізнес-процесах для забезпечення конкурентоспроможного становища на ринку, економічного зростання, прибутковості і зростання його вартості.

Таблиця 1. Глобальні індекси та рейтинги, які відображають національний інноваційний потенціал

	Індекси та рейтинги	Інституції, які розраховують індекси та рейтинги	Показники	Вага
Інтелектуальна складова людських ресурсів	Індекс людського розвитку	ООН	Показник рівня освіченості	один субіндекс із трьох
	Індекс рівня освіченості країн світу (один з показників індексу людського розвитку; у дослідженнях розглядається окремо)	ООН	Індекс рівня грамотності Частка тих, хто навчається	2/3 1/3 у загальній вазі
	Індекс соціального прогресу	Розраховується у межах проекту The Social Progress Imperative	Доступність базових знань і грамотність населення Тривалість навчання жінок Глобальний рейтинг університетів Нерівності у доступності освіти	п'ять індикаторів із сорока восьми
	Глобальний інноваційний індекс	Всесвітня організація інтелектуальної власності	Людський капітал і дослідження у субіндексі інноваційних витрат	один показник із шести
	Глобальний інноваційний індекс	Агенство Bloomberg	Терціальна ефективність (5%) (коефіцієнт охоплення з усіх предметів для студентів)	один індикатор із семи
	Індекс глобальної конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	Здоров'я і початкова освіта Вища освіта і професійна освіта	дві групи показників із дванадцяти
	Індекс процвітання	Legatum Institute	Показник якості освіти	один субіндекс із восьми
	Індекс задоволеності життям	ОЕСР	Показник досяжності освіти	в одному субіндексі
Інтелектуальна	Академічний рейтинг університетів світу	Інститут вищої освіти університету Шанхай Цзяотун	Враховує діяльність провідних університетів та їх масштаб	100%
	Вебометричний рейтинг університетів	Лабораторія Кіберметрики Національної дослідницької ради Іспанії	Враховує діяльність провідних університетів у мережі Internet та їх масштаб	100%
Результати інтелектуальної діяльності	Глобальний інноваційний індекс	Всесвітня організація інтелектуальної власності	Субіндекс інноваційних витрат Субіндекс інноваційних результатів	100%
	Глобальний інноваційний індекс	Агенство Bloomberg Rankings	Інтенсивність у сфері досліджень і розробок (20%) Високотехнологічна щільність (20%) Концентрація дослідників (20%) Пакетна активність (5%) Технологічні можливості (10%)	п'ять індикаторів із семи
	Рейтинг країн за кількістю патентів	Всесвітня організація інтелектуальної власності	Враховує специфічні показники результатів інтелектуальної діяльності	100%
	Рейтинг країн за кількістю користувачів мережею Інтернет	Складається на основі статистичних даних	Враховує специфічні показники результатів інтелектуальної діяльності	100%
	Рейтинг країн за кількістю користувачів мобільних телефонів	Складається на основі статистичних даних	Враховує специфічні показники результатів інтелектуальної діяльності	100%
	Рейтинг країн за рівнем експорту високотехнологічної продукції	Складається на основі статистичних даних	Враховує специфічні показники результатів інтелектуальної діяльності	100%
	Індекс глобальної конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	Рівень технологічного розвитку Інноваційний потенціал	дві групи показників із дванадцяти

Джерело: Складено авторами за даними: [9, с. 31-37; 10, с. 51-58].

Посткризове зростання прибутковості реального сектору припинилося. З III кварталу 2017 р. рентабельність за EBITDA повільно знижується після понад дворічного зростання. Скорочення прибутковості зумовлене двома основними факторами: зростанням конкуренції в більшості галузей та витрат на оплату праці. Якщо не трапиться макроекономічних шоків, ця тенденція триватиме: рентабельність за EBITDA знижуватиметься до докризового рівня (близько 7% у 2013 р.) [14] (рис. 1).

Рисунок 1. Частка операційно збиткових компаній та рентабельність реального сектору [14]

У першому півріччі 2018 р. частка операційно збиткових підприємств становила 31% (-1 в. п. р/р). Темп приросту операційного прибутку суттєво знизився з 50% р/р за 6 місяців 2017 р. до лише 1% р/р за січень – червень 2018 року [14]. Зростання зарплат і відсоткових виплат – найбільші ризики для прибутковості реального сектору (рис. 2).

Рисунок 2. Покриття відсоткових витрат нефінансових компаній операційним прибутком та EBITDA, відсоткові ставки за новими кредитами [14]

Другий рік поспіль темпи зростання доходів підприємств є значно нижчими, ніж збільшення витрат на оплату праці. Основними причинами цього є підвищення мінімальної заробітної плати та висока трудова міграція. Конкуруючи за працівників, підприємства були змушені значно піднімати зарплати. Найбільше витрати на персонал зросли в транспортній галузі, легкій промисловості, машинобудуванні, дещо менше – в сільському господарстві та виробництві будівельних матеріалів. У 2019 р. НБУ очікує зниження інтенсивності трудової міграції, що вповільнить зростання зарплат. Ще один ризик – збільшення відсоткових витрат. Висока облікова ставка робить нові кредити дорожчими. Загалом коефіцієнт покриття відсоткових витрат операційним прибутком досить високий для реального сектору та за 6 місяців становив 4,7 [14]. Підприємства більшості галузей мають достатній запас операційного прибутку, щоб не мати труднощів зі зростаючими фінансовими витратами. Однак винятками є харчова промисловість, будівництво та окремі підприємства металургії.

Разом з тим слід зазначити, що для цифрової економіки розмір підприємства стає не важливим – компанія може бути дуже малою і при цьому успішно розвиватися. Крім того, поява Amazon, Netflix, Google, Uber та Apple знищила цілу низку індустрій та відкрила нові ринки. Так, усі знають приклад компанії Uber, яка

не є власником всіх машин, що надають сервіс, навіть не має ліцензії на послуги таксі, а проте ми бачимо результат. Власник може бути одночасно і керівником, і виконавцем всіх етапів роботи компанії. Найважливішим суб'єктом в епоху цифрової економіки є клієнт – який стає головним в процесі економічної діяльності, оскільки без нього втрачається сенс самої діяльності. Клієнт вибирає товар, покладаючись на поради, особистий досвід і рекламу, продавець не має можливості особисто контактувати з покупцем. При цьому реклама так само має свою вагу, тільки це вже інтернет-реклама, інтернет-мода, інтернет-друзі, інтернет-захоплення тощо [15, с. 161].

Модернізація промислових підприємств передбачає вирішення кількох завдань, серед яких оптимізація складу видів економічної діяльності та оптимізація промислових об'єктів. Цей напрямок передбачає, зокрема, відбір перспективних видів економічної діяльності з урахуванням національної спеціалізації, яка склалася. Важливим є й інший напрям – згорання неефективних видів виробництва і мобілізація вивільнених ресурсів у пріоритетних напрямках розвитку. Такий підхід видається цілком об'ґрунтованим, оскільки базується на використанні системи об'єктивних критеріїв, пріоритет серед яких займають переваги країни і наявність ринків нової продукції по всьому світу, які зростають.

Вважаємо, що одним з найважливіших критеріїв формування ефективної структури української економіки стає рівень диверсифікації виробництва та експорту. Диверсифікація за своїм змістом, будучи засобом внутрішньої різноманітності економічної діяльності, покликана забезпечуватися за такими напрямками: за рахунок вдосконалення технологій, організації виробництва і управлінських процесів (процесна форма), за допомогою розширення продуктів, що випускаються (продуктова форма), розширення числа напрямків економічної діяльності (внутрішньо- і міжгалузева форма) і ринків збуту, на яких представлені продукти (регіональна форма). У зв'язку з цим в останні роки в країні створені державні інноваційні фонди, інноваційно-технологічні центри, системи технопарків, венчурних інноваційних фондів тощо [16, с. 39].

При цьому головним пріоритетом залишається доцільність переходу на принципово нові технологічні розробки. Навіть у високотехнологічних секторах національної економіки частка принципово нової продукції не перевищує 2,4%, що, істотно менше, ніж у більшості європейських країн. Наприклад, частка принципово нової продукції в середньому за галузями промисловості становить: у Фінляндії – 17%, у Швеції – 15%, в Німеччині, Франції, Великобританії – 10-11% [17, с. 320].

Така ситуація загрожує не лише послабленням конкурентних позицій вітчизняних підприємств на зовнішніх ринках, а й руйнування накопиченого в країні інноваційного потенціалу, що загрожує підризом поточної і майбутньої конкурентоспроможності економіки України. Наявний стан випуску принципово нової продукції обумовлений орієнтацією близько 70% українських підприємств на зарубіжні закупівлі, переважно, упереджених технологій – машин і обладнання [18]. Така стратегія перешкоджає довгостроковим інвестиціям у вітчизняні розробки у вигляді патентів, технологічних рішень, інших результатів НДР, що виключає можливість інвестиційно-інноваційного прориву у національній економіці у довгостроковій перспективі.

Забезпечення трансформації вартості підприємства – це сукупність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта (фінансові менеджери), об'єкта (фінансові потоки), мети (створення ресурсної бази з відповідних джерел та забезпечення ефективного використання сформованих ресурсів) і методів та інструментів її реалізації. Побудова ефективної системи забезпечення трансформації вартості підприємства неможлива без розробки фінансової стратегії та її адаптації відповідно до змін зовнішнього середовища. Шляхи реалізації завдань забезпечення трансформації вартості підприємства мають визначатися фінансовою політикою підприємства залежно від конкретних умов та особливостей діяльності кожного суб'єкта господарювання [19, с. 82].

В основі трансформації вартості підприємства лежать два складники: управління формуванням капіталу та управління використанням капіталу, тобто їх функціонуванням. В основу системи управління формуванням капіталу покладена концепція оптимізації його структури. Процес планування структури капіталу має два складники: оптимізація співвідношення частки боргового фінансування і власних коштів і вибір конкретних фінансових інструментів для залучення капіталу. Система функціонування капіталу пов'язана з прийняттям рішень щодо раціональної структури активів підприємства – визначення напрямів фінансування.

В умовах ринкової економіки підприємства не тільки здійснюють виробничий процес, що спрямований на створення нової вартості, але й самі представляють певну вартість і є об'єктами купівлі-продажу, що обумовлює необхідність визначення ринкової вартості підприємства. При цьому, збільшення вартості бізнесу – один з найважливіших критеріїв сучасного ефективного управління.

Удосконалення управління вартістю підприємства можна розглядати як один із головних чинників підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності. Від цього залежить поліпшення позицій підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток. Головна спрямованість удосконалення забезпечення трансформації вартості підприємства повинна полягати в оптимізації використання ресурсів підприємства [20, с. 212].

Вибір оптимального варіанта управління вартістю підприємства, враховуючи обмежені фінансові можливості, передбачає застосування системно-аналітичного підходу до забезпечення трансформації вартості підприємства. Даний підхід базується на тому, що доцільність управлінського рішення визначається ситуацією, що створюється під впливом чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

Практичне розв'язання проблеми становить перехід від аналітичних прийомів до пошуку оптимального варіанта дій при стратегічному і тактичному плануванні. Системний підхід являє собою розвиток методів пізнання,

дослідження, опису і пояснення природи забезпечення трансформації вартості підприємства. Його використання в наукових дослідженнях є однією з характерних рис сучасної економічної науки, дозволяє розглядати будь-який економічний об'єкт як систему. Це передбачає проведення значного обсягу аналітичної роботи, за результатами якої оцінюються різноманітні ситуації: стан структури і використання капіталу; потреба в ресурсах і способи їх нагромадження; ступінь оптимізації грошових потоків і їхній вплив на фінансовий стан підприємства тощо. Розв'язання такого виду проблем варто починати з оцінки фінансово-економічного стану діяльності підприємства за допомогою відповідних показників. На основі отриманих аналітичних висновків розробляють багатоваріантні прогнози (моделі) структури забезпечення трансформації вартості підприємства [17, с. 325].

Процес формування оцінки ринкової вартості підприємства в сучасній українській економіці має істотну специфіку, на нього накладає відбиток ряд обставин, серед яких особливо виділені:

- незавершеність процесу формування законодавчого поля оцінки вартості фірм, яка обумовлює низьку ефективність формальних інститутів;
- незрілість відносин власності і складність специфікації прав власності, що визначає недостатню результативність всієї системи управління майновими комплексами і їх оцінки;
- особливий характер інституційного середовища і господарської поведінки самих фірм, що обумовлює деформацію феномена їх вартості;
- неефективність сформованої системи корпоративного управління, наявність стійких перекося в цінах, фінансуванні, розподілі корпоративної і державної влади;
- наявність масиву тіньових економічних відносин, що викликає до життя подвійність стандартів оцінки вартості підприємств, інтересів її учасників, а також високі трансакційні витрати [19, с. 86].

Таким чином, основним класичним методом оптимізації структури майна притаманний недолік, що не дозволяє в явному виді враховувати вплив зовнішньої (ринкової) кон'юнктури і пов'язану з нею невизначеність, яка відображатиме можливість настання для підприємства як сприятливої ринкової кон'юнктури, так і несприятливої. Тому можна говорити про те, що формування оптимальної структури майна має відбуватися з урахуванням впливу чинника невизначеності.

Висновки. Трансформація вартості підприємства є одним із ключових чинників підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, від нього залежить стабільне функціонування, динамічний розвиток, позиція підприємства на ринку тощо. За таких умов, при управлінні вартістю підприємства ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства. Подальше поглиблення наукових досліджень має бути пов'язаним з удосконаленням методичних підходів до формування вартісно-орієнтованого управління бізнесом, які б забезпечували можливість створення системи інтегрованого менеджменту на підприємстві та визначали оптимальну систему цілей, що дозволяло б ефективно сконцентрувати та розподіляти ресурси.

Список використаних джерел

1. Pistor K. A Legal Theory of Finance. *Journal of Comparative Economics*. 2013. № 41. P. 315-330
2. Faria H., Montesinos-Yufa H., Morales D., Navarro C. *Unbundling the Roles of Human Capital and Institutions in Economic Development* *European Journal of Political Economy*. 2016. № 45. P. 108–128
3. Боронос В. Г., Плікус І. Й., Александров В. Т. Фінансово-бухгалтерські підходи щодо визначення впливу нематеріальних факторів на вартість підприємства. *Економічний часопис-XXI*. 2016. № 160. С. 121-126.
4. Геєць В. М. *Економіка України: ключові проблеми і перспективи*. Економіка і прогнозування. 2016. № 1. С. 7-22.
5. Єфремова Л. В., Алєйнікова Н. М. Особливості використання методичних підходів з оцінки при визначенні ринкової вартості підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 6. С. 284–288.
6. Stewart T. A. *Intellectual Capital. The New Wealth of Organization*. NY: Doubleday, 1997.
7. *Global Innovation Index – 2018*: URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>
8. Гриценко А. Цифровий розвиток: структура, капіталізація та соціалізація. *Економічна теорія*. 2018. № 4. С. 5-20.
9. Каленюк І. С., Цимбал Л. І. *Форми прояву інтелектуального лідерства*. Економіка України. 2016. № 3. С. 29-40.
10. Yegorov I., Ryzhkova Y. *Innovation policy and implementation of smart specialisation in Ukraine. Economics and Forecasting*. 2018. №3. P. 48-64.
11. Мартинов А. А. Інноваційний потенціал та ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2014. № 8. С. 113-118.
12. Гечбая Б., Панченко Є., Рудуха Н. *Глобальні детермінанти і моделі фінансування інновацій. Міжнародна економічна політика*. 2018. №1. С. 7-31.
13. Комірна О. В., Гоцуляк В. Д. *Передумови та шляхи визначення ринкової вартості компаній в процесі злиття та поглинання. Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 945-948.
14. *Звіт про фінансову стабільність*. Грудень 2018 / Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>

15. Chen M., Cheng S., Hwang Y. An Empirical Investigation of the Relationship Between Intellectual Capital and Firms' Market Value and Financial Performance. *Journal of Intellectual Capital*. 2005. № 6. P. 159–176.
16. Педченко Н. С. Вартість підприємства як критерій оцінювання ефективності в системі фінансового контролю. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2015. № 3. С. 38–44.
17. Решетняк О. І., Давидов Д. Ю. Теоретичні аспекти оцінки ринкової вартості підприємства в процесі його реструктуризації. *Бізнес Інформ*. 2017. №1. С. 319–325.
18. Статистичні дані Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Гудзь О. Є., Стецюк П. А., Навроцький С. А., Алексійчук В. М. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства. *Облік і фінанси*. 2013. № 2. С. 69–86.
20. Чернявська І. М. Механізми впливу організаційно–управлінської трансформації на розвиток промислових підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2018. Том 28. № 2. С. 200–212.

References

1. Pistor, K. (2013). A Legal Theory of Finance. *Journal of Comparative Economics*, 41, 315–330.
2. Faria, H., Montesinos-Yufa, H. and Morales, D., Navarro C. (2016). Unbundling the Roles of Human Capital and Institutions in Economic Development. *European Journal of Political Economy*, 45, 108–128.
3. Boronos, V. (2016). Finansovo-bukhhalterski pidkhody shchodo vyznachennia vplyvu nematerialnykh faktoriv na vartist pidpriemstva [Financial and accounting approaches for determining the influence of non-material factors on the value of the enterprise]. *Ekonomichnyi chasopys XXI*, 160, 121–126.
4. Heiets, V. (2016). *Ekonomika Ukrainy: kluchovi problemy i perspektyvy* [Economics of Ukraine: Key Problems and Prospects]. *Ekonomika i prohozuvannia*, 1, 7–22.
5. Yefremova, L. & Alieinikova, N. (2013). Osoblyvosti vykorystannia metodychnykh pidkhodiv z otsinky pry vyznachenni rynkovoї vartosti pidpriemstva [Features of using methodological approaches to assessing when determining the market value of an enterprise]. *Biznes Inform*, 6, 284–288.
6. Stewart, T. (1997). *Intellectual Capital. The New Wealth of Organization*. New York, NY: Doubleday.
7. Global Innovation Index. (2018). URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2018-report>
8. Hrytsenko, A. (2018). Tsyfrovyi rozvytok: struktura, kapitalizatsiia ta sotsializatsiia [Digital development: structure, capitalization and socialization]. *Ekonomichna teoriia*, 4, 5–20.
9. Kaleniuk, I. (2016) Formy proiavu intelektualnogo liderstva [Forms of manifestation of intellectual leadership]. *Ekonomika Ukrainy*, 3, 29–40.
10. Yegorov, I. & Ryzhkova, Y. (2018). Innovation policy and implementation of smart specialisation in Ukraine. *Economics and Forecasting*, 3, 48–64.
11. Martynov, A. (2014). Innovatsiyni potentsial ta efektyvnist innovatsiinoї diialnosti promyslovykh pidpriemstv [Innovative potential and efficiency of innovative activity of industrial enterprises]. *Visnyk Skhidnoukrajinskoho natsionalnogo universytetu imeni Volodymyra Dalia*, 8, 113–118.
12. Hechbaia, B., Panchenko, Ye. & Rudukha, N. Hlobalni determinanty i modeli finansuvannia innovatsii [Global Determinants and Models of Innovative Financing]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1, 7–31.
13. Komirna, O. V. & Hotsuliak, V. D. (2018). Peredumovy ta shliakhy vyznachennia rynkovoї vartosti kompanii v protsesi zlyttia ta pohlynannia [Prerequisites and ways to determine the market value of companies in the process of mergers and acquisitions]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 22, 945–948.
14. Zvit pro finansovu stabilnist. Natsionalnyi bank Ukrainy. [Financial Stability Report. National Bank of Ukraine]. (2018, Decemder). URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83816603>
15. Chen, M., Cheng, S. & Hwang, Y. (2005), An Empirical Investigation of the Relationship Between Intellectual Capital and Firms' Market Value and Financial Performance. *Journal of Intellectual Capital*, 6(2), 159–176.
16. Pedchenko, N. S. (2015). Vartist pidpriemstva yak kryterii otsiniuvannia efektyvnosti v systemi finansovoho kontrolinhu [Cost of an enterprise as a criterion for evaluating the effectiveness of the system of financial control]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, 3, 38–44.
17. Reshetniak, O. I. & Davydov, D. Yu. (2017). Teoretychni aspekty otsinky rynkovoї vartosti pidpriemstva v protsesi yoho restrukturyzatsii [Theoretical aspects of the assessment of the market value of the enterprise in the process of its restructuring]. *Biznes Inform*, 1, 319–325.
18. Statystychni dani Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Statistics of the State Statistics Committee of Ukraine]. (2019, March). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Hudz, O. Ye., Stetsiuk, P. A., Navrotskyi, S. A. & Aleksiichuk, V. M. (2013). Naukovo-metodychne zabezpechennia formuvannia ta realizatsii finansovoi polityky pidpriemstva [Scientific and methodological support for the formation and implementation of the financial policy of the enterprise]. *Oblik i finansy*, 2(60), 69–86.
20. Cherniavska, I. M. (2018). Mekhanizmy vplyvu orhanizatsiino–upravliniskoi transformatsii na rozvytok promyslovykh pidpriemstv [Mechanisms of the influence of organizational and managerial transformation on the development of industrial enterprises]. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats*, 2(28), 200–212.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Романишин Володимир Орестович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

03057, м. Київ, проспект Перемоги, буд.54/1

e-mail: rvolodymyr@ukr.net,

ORCID ID: 0000-0003-4864-5433

Researcher ID: K-6499-2018

Уманців Галина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ вул. Киото, 19

e-mail: guman27@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5410-1363

Researcher ID: O-4870-2016

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Романишин Владимир Орестович, кандидат экономических наук, доцент,

доцент кафедры корпоративных финансов и контроллинга

ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

03057, г. Киев, проспект Победы, д.54/1

e-mail: rvolodymyr@ukr.net,

Уманцев Галина Викторовна, кандидат экономических наук, доцент,

доцент кафедры учета и налогообложения

Киевский национальный торгово-экономический университет

г. Киев ул. Киото, 19

e-mail: guman27@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Romanyshyn Volodymyr, Phd (economy), Associate Professor, Associate Professor of Department of Corporate Finance and Controlling

Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman

03057, Ukraine, Kyiv, Prospect Peremohy, house 54/1

e-mail: rvolodymyr@ukr.net,

Umantsiv Halyna, Phd (economy), associate Professor, associate Professor of the Department Accounting and Taxation

Kyiv National University of Trade and Economics

Kyiv, Ukraine, 19, Kyoto str.

e-mail: guman27@ukr.net

Подано до редакції 18.03.2019

Прийнято до друку 27.03.2019

УДК 339.198 + 631.4

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-41-67-74>

ЕФЕКТИВНІ ІНСТРУМЕНТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ

Шефер Міхаель

Оксана Гетьман

Актуальність теми дослідження. Хоча Інтернет є частиною повсякденного життя, частина населення як і раніше виключена з цифрового світу через брак цифрових навичок і знань. Доступ до цифрових технологій стає дуже важливим, оскільки дозволяє всім безбоязно брати участь в цифровому суспільстві. Ось чому вкрай важливо враховувати широкий спектр сучасних цифрових інструментів (в основному, маркетингових), що сприяють досягненню цілей у професійній і повсякденній діяльності.

Постановка завдань дослідження. Основна проблема, яка буде розглянута в ході нашого дослідження, - це узагальнення, обґрунтування та аналіз інструментів цифрового маркетингу для підвищення цифрової грамотності в досягненні певних цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Простір сучасної наукової, навчальної та популярної літератури наповнений описом концепцій цифрового маркетингу, їх значення і застосування в сучасному повсякденному житті. Автори розглянули роботи американських, британських, китайських, фінських, польських, українських та індійських авторів і практиків, присвячені узагальненню найкращих маркетингових інструментів по всьому світу. Проте, розглянуті практики логічно не завершені для зручності користування.

Недосліджені частини загальної проблеми. Основна практична проблема – вибрати правильний інструмент цифрового маркетингу, щоб зосередити увагу на ефективному прийнятті рішень і не витратити додатковий час і ресурси.